

ปัจจัยทำนายภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุข
ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนเขตภาคกลาง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธารณสุข
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจัยทำนายภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนเขตภาคกลาง
PREDICTORS OF PUBLIC HEALTH NURSES' HEALTH STATUS IN THE CENTRAL
REGION OF THAILAND

ประภัสสร รื่นภิรมย์ 4937584 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร) สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธารณสุข

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : วิชาเที่ยงธรรม, ศ.ด. (การพยาบาลสาธารณสุข), สุรินทร กลัมพากร,
Ph.D. (Nursing).

บทคัดย่อ

พยาบาลสาธารณสุขเป็นพยาบาลวิชาชีพสาขาหนึ่งที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน และทำหน้าที่ให้บริการสุขภาพ โดยมุ่งเน้นกลุ่มคน ครอบครัว และชุมชน ดังนั้นภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุขจึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการและการเป็นแบบอย่างทางด้านสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชน

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านครอบครัว กับภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุขและปัจจัยที่มีอำนาจทำนายภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนหรือสถานอนามัยในเขตภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนในเขตภาคกลางอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป จำนวน 203 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบกลับทางไปรษณีย์คิดเป็นร้อยละ 75.5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน, ทดสอบอำนาจการทำนายโดยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุขั้นตอน

ผลการวิจัยจากแบบประเมินภาวะสุขภาพ SF-36 พบว่าร้อยละ 75.9 ของพยาบาลมีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับดี นอกนั้นร้อยละ 12.3 และ ร้อยละ 11.8 มีภาวะสุขภาพดีมากและ ไม่มีดี สำหรับปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล พบว่าระดับการศึกษา ($\chi^2 = 0.41, p\text{-value} = 1.00$) และสถานภาพสมรส ($\chi^2 = 1.20, p\text{-value} = 0.55$) มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับภาวะสุขภาพ แต่พบว่าพฤติกรรมมารับประทานอาหาร ($r = 0.206, p\text{-value} = 0.003$) พฤติกรรมการออกกำลังกาย ($r = 0.151, p\text{-value} = 0.032$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และประสบการณ์ในการทำงาน ($r = -0.221, p\text{-value} = 0.002$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานพบว่า ความสามารถในการควบคุมงาน ($r = 0.275, p\text{-value} = 0.000$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวด้านอารมณ์ ($r = 0.165, p\text{-value} = 0.018$) และด้านการประเมินคุณค่า ($r = 0.235, p\text{-value} = 0.001$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ปัจจัยด้านความสามารถในการควบคุมงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมมารับประทานอาหารและแรงสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินคุณค่า สามารถร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพของพยาบาลสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน เขตภาคกลาง ได้ร้อยละ 15.7

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ควรให้ศูนย์สุขภาพชุมชนควรมีนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงรูปแบบการทำงานที่ให้พยาบาลสาธารณสุขได้มีอิสระและมีอำนาจในการตัดสินใจในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริมให้พยาบาลสาธารณสุขมีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างจริงจังในเรื่องของการดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านสุขภาพแก่ประชาชน รวมทั้งสามารถให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ปัจจัยทำนาย / ภาวะสุขภาพ/พยาบาลสาธารณสุข / ศูนย์สุขภาพชุมชน

PREDICTORS OF PUBLIC HEALTH NURSES' HEALTH STATUS IN THE CENTRAL REGION OF THAILAND

PRAPASSORN RUENPIROM 4937584 PPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN PUBLIC HEALTH NURSING

THESIS ADVISORY COMMITTEE : WEENA THIANGTHAM, Dr. P.H.,
SURINTORN KALAMPAKORN, Ph.D.**ABSTRACT**

Public health nurse is a professional designation within the field of nursing, defining one who performs health care work in a community health center and provides health care for the aggregated group of families within a prescribed community. Therefore, the health status of the nurses themselves is important, potentially affecting the quality of health care service in both the delivery of services provided and also as the nurse should act as a healthy role model for the people in the community.

This cross sectional research aimed to study the correlation between the factors of individual attributes, related work, family support, and the public health nurses' health status. The predictors of health status of public health nurses working in health care centers in the central region were also explored. The research subjects were 203 public health nurses who have been working in health care centers in the central region of Thailand for at least one year. Data were collected through mailed questionnaires, 75.5 percent responded. Data analysis was accomplished using descriptive statistics, Chi-Square test, Pearson correlation, and Stepwise Multiple regression.

Results show that health status measured by the Short Form Health Survey 36 (SF-36) demonstrates that 75.9 % of public health nurses have a good health status, 12.3 % have excellent health, and 11.8% are unhealthy. Individual factors, education ($\chi^2 = 0.41$, p-value = 1.00), and marital status ($\chi^2 = 1.20$, p-value = 0.55) had no statistical correlation with public health nurses' health status, but eating behavior ($r = 0.206$, p-value = 0.003) and physical activity ($r = 0.151$, p-value = 0.032) had significantly positive correlations, while work experiences ($r = -0.221$, p-value = 0.002) had a significantly negative correlation. Moreover, both work-related factors (job control: $r = 0.275$, p-value = 0.000) and family factors through emotional support ($r = 0.165$, p-value = 0.018), and appraisal support ($r = 0.235$, p-value = 0.001), had a significantly positive correlation with public health nurses' health status. Meanwhile, job control, work experiences, eating behavior and appraisal support were predictors of public health nurses' health status in the health care centers in the central region. Altogether, they could explain 15.7 % of variance in health status of nurses.

This study recommends that community health care centers consider policies that empower public health nurses to exercise more control, decision making, and discretion within their work environment. In addition, public health nurses should be encouraged to develop better health self-awareness, and greater motivation should be provided for public health nurses to represent healthy role models to the people in the community. The study concludes that these steps will eventually result in a highly effective quality of health care service.

KEY WORDS: PREDICTOR / HEALTH STATUS / PUBLIC HEALTH NURSES / HEALTH CENTERS

227 pages